

Per Kjellsson, per.kjellsson@dom.se, 021-310 510

Justitiedepartementet

Enheten för processrätt och domstolsfrågor

(Ju2017/08641/DOM)

Västmanlands tingsrätts yttrande över betänkandet Rekrytering av framtidens domare (SOU 2017:85)

Syftet med utredningen har enligt direktiven bland annat varit att se över rekryteringen av ordinarie domare i syfte att säkerställa att alla domstolar i landet även i framtiden kan rekrytera domare som tillhör de allra skickligaste och för yrket mest lämpade juristerna.

Utredaren föreslår inte några egentliga ändringar av domarbanan. De föreslagna förändringarna, som bygger på en ökning med totalt 100 utbildningsplatser årligen, ska passas in i den rådande ordningen. Det saknas analys och underbyggda resonemang i flera viktiga avseenden. Den allvarligaste bristen är att man inte analyserat vad som gör domaryrket attraktivt och hur man kan bibehålla och öka attraktiviteten, särskilt bland yngre jurister. Mot bakgrund av förslagen om utökad adjunktion och utökat antal utbildningsplatser, hade det varit naturligt att undersöka vad adjunkter enligt den tidigare ordningen, och från domarbanan avhoppade jurister, ansåg om yrket och vad som fick dem att söka sig till respektive lämna domarbanan. Utredaren har inte heller analyserat vilka egenskaper framtidens domare bör ha eller hur man ska nå dessa personer.

Tingsrätten ser positivt på att domare under utbildning ges ökade möjligheter att förutse geografisk tjänstgöringsort, men konstaterar samtidigt att sådant arbete har bedrivits länge av domstolar på flera platser i landet utan att rekryteringsproblemen minskat.

För en domstol av Västmanlands tingsrätts storlek kan man anta att ungefär 3 - 4 ytterligare fiskals- och adjunktionsplaster tillkommer genom förslagen. Antalet omfattande mål med häktade och övriga förtursmål ökar, liksom de komplicerade familjemålen och övriga tvistemål med internationella inslag. Däremot minskar de "enkla" målen.

Målsammansättningen vid tingsrätterna är därför sådan att antalet lämpliga fiskalsmål inte förslår. Det är alltså osäkert om det ökade antalet adjunkter och fiskaler kan få den praktiska utbildning som förslaget förutsätter. Utredarens utgångspunkt att adjunkter successivt ska ges mer avancerade arbetsuppgifter och därmed i ökande omfattning bidra till "produktionen" är av samma skäl inte realistisk. Vidare förutsätter utredaren att det bland domarna finns intresse av att handleda både adjunkter och fiskaler i tillägg till den handledning av notarier och

fiskaler som idag förekommer. Tingsrätten ifrågasätter om det finns tillräckligt med tid, engagemang och intresse för att säkerställa att handledningen är av den kvalitet som uppdraget förtjänar. Någon utredning i denna fråga, t ex genom frågor till domare, finns inte.

Överhuvudtaget präglas utredningen av rena mängdresonemang, men innehåller inte några förslag som kan öka attraktiviteten i domaryrket. Förslaget att adjunkter och fiskaler ska ersätta beredningsjurister, innebär t ex att de strävanden om renodling av domarrollen som tidigare varit en ledstjärna ersätts med ökad handledning för erfarna domare. Detta riskerar att leda till att domaryrket tappar i attraktivitet. Förslaget framstår i denna del inte som genomtänkt. Det är förstås tänkbart att ökat intag på domarutbildningen och fler adjunkter leder till ett bättre rekryteringsunderlag. Det saknas dock analys av hur stor denna ökning bör vara för att ge önskad effekt, både vad gäller antal och kvalitet på sökandena. Att endast öka utbildnings- och adjunktionsplatserna utan att även säkerställa att man kan erbjuda en bra utbildning och ett attraktivt yrkesliv, riskerar att sänka kvaliteten på sökandena och de av dem som senare söker tjänst.

Tingsrätten avstyrker förslaget till sekretessreglering. Att ansökningsförfarandet är offentligt innebär en konstitutionell kontrollfunktion, som är särskilt viktig när det gäller utnämning av ordinarie domare. Endast 8 procent av de som svarade på enkätundersökningen angav att de hade avstått från söka domartjänst på grund av offentligheten. Utredningen ger således ett begränsat stöd för att en sådan reglering är nödvändig för att öka möjligheterna till rekrytering. Eftersom sökandens identitet ändå blir offentlig om ansökan kvarstår en vecka efter ansökningstidens utgång, kan man ifrågasätta om förslaget överhuvudtaget får någon betydelse.

Enligt tingsrättens uppfattning är den viktigaste faktorn för möjligheten till rekrytering med kvalitet att domaryrket uppfattas som attraktivt bland skickliga och lämpade jurister. Av utredningen framgår tydligt att rekryteringsproblemen består och kanske t o m ökat under den femårsperiod som redovisas. En tredjedel av de som svarade på enkäten ansåg att faktorer

som lön, arbetets innehåll och bättre arbetsvillkor, skulle få dem att överväga domaryrket. Detta är faktorer som är gemensamma för alla yrken och domaryrket intar inte någon särställning. Det är mot denna bakgrund förvånande att utredaren inte undersökt eller gör någon översyn av dessa faktorer. Det är enligt tingsrättens uppfattning nödvändigt med en översyn av ordinarie domares lön, arbetsuppgifter och arbetsförhållanden samt möjligheterna till utveckling och karriär. I annat fall får man nog räkna med att rekryteringsproblemen består.

På tingsrättens vägnar

Per Kjellsson

Yttrandet har beslutats av samtliga domare vid tingsrätten, med rådmannen Johan Nordgren som föredragande